

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیره اطلاعاتی امام صادق علیه السلام

تألیف

علامه حسن محرمی

پژوهشکده اطلاعات

موسسه چاپ و انتشارات

دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی

۱۳۹۶

عنوان و نام پدیدآور : سیره اطلاعاتی امام صادق علیه السلام / تالیف غلامحسین محرمی.

مشخصات نشر : تهران: دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی، موسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۱۳۴ ص ش. ۷۲

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۳-۱۴۸ق. — دیدگاه های سیاسی و اجتماعی

موضوع : Political and social views—Jafar ibn Muhammad Imam VI :

موضوع : جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۳-۱۴۸ق. — دیدگاه درباره امنیت ملی

موضوع : Views on national security—Jafar ibn Muhammad Imam VI :

موضوع : امنیت ملی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع : سازمان های اطلاعاتی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع : Islam--service National security-- Religious aspects-- Intelligence :

شناسه افزود : دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی، معاونت پژوهش و تولید علم

شناسه افزوده : انتشار اطلاعات و امنیت ملی، موسسه چاپ و انتشارات

رده بندی کنگره : ۹۵۱۹۵ : BP ۴۵/۳/م

رده بندی دیویی : ۲۹۰.۹۰۵۳ :

شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۹۵۳۹۵

مشخصات:

عنوان: سیره اطلاعاتی امام صادق (علیه السلام)

تالیف: غلامحسین محرمی

ناشر: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶

نوبت چاپ: اول

بها: ۱۲۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۱۱-۳۴-۵

تهران: صندوق پستی ۱۴۳۸-۱۷۷۶۵

«تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلی یا جزئی به هر صورت (چاپ، فتوکپی،

صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.»

تلفن: ۲۲۴۶۹۷۳۹

سخنی با خواننده

مهم‌ترین کار در راه برقراری حکومت اسلامی، پس از مرحله براندازی نظام طاغوتی، نظام‌سازی براساس آموزه‌های اسلام است. نظام‌سازی نیز به نوبه خود، نیازمند نظام‌نامه‌ها است. الگوی نظام‌نامه جامعه اسلامی بایستی براساس مدل اسلام ناب تنظیم گردد. ورود به احکام حاکمیتی و به عبارتی حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و منبتی نیازمند پژوهش در قرآن و سنت بوده تا برنامه‌های تنظیمی از منشاء احکام الهی استخراج و در دستور کار بشر برای ایجاد مدینه فاضله تحقق یابد.

پژوهشکده اطلاعات با درک موضوع فوق، سلسه مباحث فقه اطلاعاتی را در ابعاد مختلف به آرای پژوهشگران، محققان سپرده و در این سپهر کانون فعالیت خود را در مرحله اول بر دو اولویت سیره مضامین معصومین^(ع) در موضوع اطلاعات و مجموعه همایش‌های فقه اطلاعاتی قرار داده است.

محصول حاضر که در برگزیده سیر طارعاتی امام صادق^(ع) می‌باشد، با بررسی شرایط اجتماعی و سیاسی عصر امام و بررسی موضوعات اطلاعاتی و ماموریتی در چارچوب سیره و روش امام صادق^(ع) به رشته تحریر آمده است.

پژوهشکده اطلاعات امیدوار است با برداشتی کاملاً اطلاعاتی از سیره معصومین^(ع) در حوزه اطلاعات بتواند در هرچه بهتر شدن فضای فعالیت‌های اطلاعاتی و امنیتی کشور در قالب قواعد احکام اسلامی و بر پایه ارزش‌های والای اسلام قدم نهاده و زمینه‌های گسترش فقه معصومین^(ع) را بیش از پیش فراهم نماید.

امید است صاحبان قلم، عالمان زمان، پژوهشگران اسلامی و تمامی درد آشنایان ارزش‌های دین الهی، ما را در این راه، یاری رسانده و دفتری روشن و مبرهن از سیره معصومین^(ع) در حوزه اطلاعات بازگشایی شود.

پژوهشکده اطلاعات

فهرست مطالب

۳	سخنی با خواننده
۷	پیش گفتار

فصل اول: شان و جایگاه امامت

۱۱	مفهوم لغوی امام
۱۴	مفهوم دینی امامت نزد شیعه
۱۸	منصوص بودن امام
۱۹	عصمت امام

فصل دوم: ویژگی‌های سیاسی و ر امام صادق (علیه السلام)

۲۳	افول قدرت امویان
۲۸	قیام‌های بنی هاشم
۳۳	پدید آمدن فرقه زیدیه
۳۴	نهضت عباسیان
۳۶	خلفای عباسی معاصر امام صادق (علیه السلام)
۳۸	قیام سادات حسنی

فصل سوم: عناصر اسراری مکتب شیعه

۴۱	واجب اطاعه بودن امام
۴۸	فتاوی فقهی
۵۱	علم غیب و معجزات
۵۵	اخذ خمس از شیعیان

- ۶۱ احادیث مربوط به اسماء ائمه (علیهم السلام)
- ۶۳ برانت از غاصبان خلافت
- ۶۵ میراث نبوت

فصل چهارم: راه کارهای حفظ اسرار شیعه

- ۶۷ اهمیت حفظ اسرار
- ۷۶ کتمان اصول اختصاصی شیعه
- ۸۲ پرهیز از افشای به عموم مردم
- ۸۴ ارائه اشیای با قیمت نامت به افراد محدود
- ۸۶ پوشیده داشتن نام و رص
- ۸۷ توصیه به پرهیز از محاف و دشمن تراشی

فصل پنجم: روش های مقابله با توطئه های حکومت

- ۸۹ پرهیز از نقطه ضعف دادن به دشمن
- ۹۳ مبارزه منفی با دستگاه حکومت
- ۹۵ نفوذ در دستگاه خلافت
- ۹۸ حمایت از طرفداران
- ۱۰۰ اقدامات ضد جاسوسی

فصل ششم: تحلیل اقدامات اطلاعاتی در زندگی امام صادق (علیه السلام)

- ۱۰۳ ناکام گذاشتن توطئه دشمن
- ۱۰۵ تامین امنیت اصحاب
- ۱۰۷ گسترش فعالیت های فرهنگی
- ۱۱۰ تربیت فقه های شیعه
- ۱۱۱ ساماندهی جامعه شیعه
- ۱۱۱ تأثیر گذاری بر مکاتب فقهی اهل سنت

پیش‌گفتار

امام صادق^(ع) در میان امامان معصوم^(ع) بیش‌ترین تأثیر علمی را در میان مکتب شیعه دارد؛ و بدین جهت فقه و مذهب شیعه به فقه جعفری و مذهب جعفری شهرت یافته است؛ زیرا که آن حضرت بیش از دیگر امامان اصول و مبانی این مکتب را تبیین نمودند. از آن‌جا که همه امامان نور واحد هستند، هر امام دیگری نیز اگر در زمان امام صادق^(ع) بودند، همین کار را انجام می‌دادند. شرایط عصر امام صادق^(ع) از سویی به خاطر درگیری سیاسی، نظامی میان بنی‌عباس با قیام‌های بنی‌هاشم و در نهایت بنی‌عباس و در نتیجه سقوطشان و از سویی دیگر به دلیل جدیدالتأسیس بودن حکومت عباسی، این اجازه را به امام صادق^(ع) داد تا بتواند آن‌کاری را که به صلاح اسلام و مسلمانان بود، انجام دهند و مرجعیت علمی امامان را در میان مردم به ویژه شیعیان جا بیندازند، و آنان راه خود را بشناسند و بدانند که مسائل دینی و علمی خود را چگونه و از کجا دریافت کنند و به جریان فکری بسیار قوی مخالف نظام حاکم تبدیل شوند و بدون این که در حاکمیت سهمی داشته باشند، هویت مستقل به خود را داشته باشند.

این زمان از حساسیت خاص خودش برخوردار بود و بنی‌امیه متوجه خطر رقبایشان از بنی‌هاشم شده بودند و سعی می‌کردند آن‌ها را با کم‌ترین بهانه حذف کنند، مثل قتل ابوهاشم پسر محمد حنفیه و یا حتی آنان را وادار به تحرک نمایی بهانه برای حذف به دست‌شان بیاید. امام صادق^(ع) در این زمان به گونه‌ای رفتار می‌کرد که بهانه به دست خلیفه قدرتمند و خون‌ریزی چون هشام بن عبدالملک ندهد، و او به هیچ وجه نتوانست امام صادق^(ع) را با قیام زید مرتبط کند و هم‌چنین آن حضرت از فعالیت‌ها و برنامه‌های مخفی بنی‌عباس خبر داشت و حتی پیش از آن‌که آنان به حکومت برسند، با آنان طوری رفتار می‌شود که هیچ‌گاه نتوانستند بهانه‌ای بر ضد آن حضرت داشته باشند. عباسیان، با توجه به

این که آنان در عصر بنی امیه در صف شیعیان بودند و از جایگاه معنوی امام صادق^(ع) آگاهی داشتند، بعد از این که به حکومت رسیدند علی رغم اشتها آن حضرت به مسائل علمی و معنوی و دوری از مسائل سیاسی، خط و منشی آن حضرت را مهم ترین مشکل برای حکومت خود شمرده و همواره درصدد حذف ایشان بودند، و می دانستند که در نظام علمی که امام صادق^(ع) مروج آن بود و آن را رهبری می کرد، آنان به عنوان حاکمان مشروع شناخته نمی شوند؛ بلکه طاغوت به شمار می آیند و همکاری کنندگان با آنها نیز اعوان ظلمه هستند و از طاغوت پیروی کرده اند و خط پیروی از طاغوت، مقابل خط ایمان به خداست؛ لذا در اواخر عمر شریف امام صادق^(ع) منصور عباسی به بهانه قیام سادات حسنی که هیچ از باطنی امام صادق^(ع) نداشت، آن حضرت را بسیار محدود کرده و در موارد متعددی خواستار تعلیلی مالیت های علمی و افتای فقهی از سوی آن حضرت شد، ولی امام نپذیرفت و خود را از او برین فرد به عنوان فرزند پیامبر^(ص) به فتوی دادن دانست. ولی در نهایت آن حضرت به شهادت رسید و اختناق شدیدی حاکم شد.

امام در این دوران هم مراقب اطراف نزدیک و دور پیروان و شیعیان بود تا کمترین آسیب به آنها برسد و بتواند به حیات ایمانی خود ادامه دهند. آن حضرت علی رغم فشار حاکمیت عباسی با توجه به آگاهی و اطلاعاتی که از برنامه های آنان داشت به لحاظ شیوه رهبری و راه کارهای مدیریتی که در پیش گرفته بودند، به خوبی توانست تمام به شیعه را رهبری و حفظ نمایند که تا حال حاضر آثار و برکات آن ادامه دارد.

این تحقیق با هدف بهره گیری از سیره امامان معصوم^(ع) در سیره اطلاعاتی و راه کارهایی در سیره آن بزرگواران درباره حفظ اسرار، کسب خبر از دشمن و نحوه برخورد با دشمن انجام گرفته است. از آنجا که نظام جمهوری اسلامی ایران، نظامی اسلامی و برخاسته از حوزه و از پیش اسلامی است و مؤسس آن یکی از بزرگ ترین عالمان اسلامی و مجتهدان دینی بوده و رهبری آن تاکنون بردوش فقیهی عالی رتبه است؛

لازم است که در سیستم حکومتی از سیره معصومان^(ع) که سخن و رفتارشان به عنوان معصوم حجت است، بهره گیرد.

مسئله اصلی این کتاب این است که امام صادق^(ع) چگونه و با چه راهکارهایی این هدف را محقق ساخت؟

این که عصر امام صادق^(ع) از نظر سیاسی از چه خصوصیتی برخوردار بوده و از منظر ایشان چه مواردی اسرار مکتب شیعه به شمار می آمده؟ و امام صادق^(ع) تا چه حد حفظ اسرار مکتب را لازم می دانستند؟ و نیز چه راهکارهایی را برای حفظ اسرار مکتب ارائه می نمودند؟ و چه روش هایی را در جهت مقابله با حکومت در پیش گرفتند؟ و نهایتاً اقدامات اطلاعاتی امام صادق^(ع) - اثار و نتایج داشت؟، از جمله سوالاتی است در جستجوی پاسخ آن می باشیم.

غلامحسن محرمی

قم المقدسه

دی ماه ۱۳۹۴